

УДК [343.3/7:355.012](477)

ОСОБЛИВОСТІ ВИЗНАЧЕННЯ СУБ'ЄКТА ЗЛОЧИННОГО ПОРУШЕННЯ ПРАВИЛ ПОВОДЖЕННЯ ЗІ ЗБРОЄЮ, А ТАКОЖ ІЗ РЕЧОВИНАМИ І ПРЕДМЕТАМИ, ЩО СТАНОВЛЯТЬ ПІДВИЩЕНУ НЕБЕЗПЕКУ ДЛЯ ОТОЧЕННЯ (СТАТТЯ 414 КРИМІНАЛЬНОГО КОДЕКСУ УКРАЇНИ)

Яна КУЛЬКІНА,

ад'юнкт відділу організації освітньо-наукової підготовки
Харківського національного університету внутрішніх справ

АНОТАЦІЯ

У статті розглядаються проблеми й особливості визначення спеціального суб'єкта злочинного порушення правил поведження зі зброєю, а також із речовинами і предметами, що становлять підвищену небезпеку для оточення, встановлюється коло осіб, які можуть бути притягнуті до кримінальної відповідальності за здійснення цього злочину, наводяться різні підходи та найпоширеніші погляди щодо його вивчення. Зазначено чинники, що впливають на правильне визначення суб'єкта злочину, передбаченого ст. 414 Кримінального кодексу України, розкривається його роль. Вказується на вплив ознак спеціального суб'єкта на характеристику суспільної небезпечності злочину, а також на правильну кваліфікацію діяння. Також для визначення суб'єкта злочину, передбаченого ст. 414 Кримінального кодексу України, вказується на значення часу й обставини скоєння злочину, а також «спеціального віку» особи. Висвітлюються такі поняття, як «військовослужбовець», «військовозобов'язаний», «резервіст». Надається їхня стисла характеристика.

Ключові слова: суб'єкт злочину, спеціальний суб'єкт злочину, порушення правил поведження зі зброєю, військовослужбовець, військовозобов'язаний, резервіст.

FEATURES OF DEFINITION OF THE SUBJECT OF CRIMINAL VIOLATION OF THE RULES OF WEAPON HANDLING AND ALSO WITH SUBSTANCES AND SUBJECTS WHICH MAKE THE INCREASED DANGER TO ENVIRONMENT (ART. 414 OF THE CRIMINAL CODE OF UKRAINE)

Yana KULKINA,

Adjunct at the Department of Organization of Educational and Scientific Training
of Kharkiv National University of Internal Affairs

SUMMARY

The article deals with the problems and features of the inventions of the special subject of criminal violation of the rules of weapon handling and also with substances and subjects which make the increased danger to environment, establishes the circle of persons who can be prosecuted for the commission of this crime, different approaches and the most widespread viewpoints on his study are presented here. The factors that influence the correct definition of the subject of the crime provided for in the art. 414 of the Criminal Code of Ukraine are given, reveals its role. Indicates the effect of signs of the special subject on the characteristics of the public danger of a crime as well as on the proper qualification of the act. Also, to determine the subject of a crime provided for in art. 414 of the Criminal Code of Ukraine, refers to the meaning of time and circumstances of the commission of a crime, as well as the "special age" of a person. The following concepts are covered: "serviceman", "military liability serviceman", "reservist". Their brief characteristics are given.

Key words: subject of crime, special subject of crime, violations of rules of weapons handling, serviceman, military liability serviceman, reservist.

REZUMAT

Acest articol discută despre problemele și caracteristicile unei definiții speciale pentru nerespectarea regulilor de folosire a armelor sau substanțe și altor obiecte care alcătuiesc un pericol sporit pentru alții.

Factorii care influențează definirea corectă a subiectului infracțiunii prevăzute la art. 414 din Codul penal al Ucrainei, rolul său este dezvăluit. Se indică influența caracteristicilor unui subiect special asupra caracteristicilor pericolului public al unei infracțiuni, precum și calificarea corespunzătoare a unui act. De asemenea, pentru a determina obiectul unei infracțiuni prevăzute la art. 414 din Codul penal al Ucrainei, indică semnificația timpului și circumstanțelor comiterii infracțiunii, precum și "vârsta specială" a persoanei.

Cuvinte cheie: subiectul infracțiunii, subiectul special al infracțiunii, încălcarea regulilor de manipulare a armelor, agentul de serviciu, rezervator, rezerva.

Постановка проблеми. Будь-який злочин як суспільне явище породжується людьми і серед людей. Тому тільки людина, що вчинила те чи інше небезпечне для суспільства і встановленого в ньому правопорядку діяння, може бути визнана суб'єктом злочину. Згідно зі ст. 11 Кримінального

кодексу (далі – КК) України, злочин є передбачене ним суспільно небезпечне винне діяння (дія або бездіяльність), вчинене суб'єктом злочину. Крім того, ч. 1 ст. 2 КК України однозначно пов'язує наявність підстави для кримінальної відповідальності з відповідністю вчиненого діяння певно-

му складу злочину, одним з елементів якого, поруч з об'єктом, об'єктивною та суб'єктивною сторонами, є й суб'єкт злочину. Отже, суб'єкт злочину в кримінальному праві має особливе місце, оскільки є й ознакою злочину, й елементом складу злочину – підстави для кримінальної відповідальності.

Суб'єктом злочину може бути не будь-яка людина взагалі, а людина, якій притаманні певні властивості [1, с. 22]. Обсяги, зміст, кількість цих властивостей залежать від сфери суспільних відносин, посягання на які утворює склад злочину. Так, зокрема, суб'єкт військових злочинів за низкою ознак відрізняється від суб'єктів інших злочинів.

Згідно зі ст. 401 КК України, за військові злочини несуть відповідальність військовослужбовці Збройних сил України, Служби безпеки України, Державної прикордонної служби України, Національної гвардії України й інших військових формувань, утворених відповідно до законів України, Державної спеціальної служби транспорту, Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України, а також інші особи, визначені законом. Оскільки аналізований вид суб'єкта має певну специфіку, то він належить до категорії спеціальних, що визначає особливості кваліфікації та кримінально-правової характеристики злочинів, передбачених р. XIX Особливої частини КК України.

Особливого значення проблематика суб'єкта військових злочинів, передбачених ст. 414 КК України, набула буквально за останні декілька років в умовах проведення антитерористичної операції в східних областях України. Аналіз статистики вчинення військовослужбовцями злочинів, спрямованих на порушення правил поведіння зі зброєю, а також із речовинами і предметами, що становлять підвищену небезпеку для оточення, свідчить про тенденцію їх стрімкого зростання. Так, якщо 2011 р. в Україні було винесено лише 2 обвинувальні вироки за ст. 414 КК України, а у 2012 та 2013 рр. – по одному, то 2014 р. кількість судових вироків за цей злочин становила 21, 2015 р. – 77, 2016 р. – 59, 2017 р. – 35. Отже, випадки застосування ст. 414 КК України для відновлення нормального порядку військової служби та запобігання порушенням правил поведіння з військовою озброєнням частішають. Тому набуває актуальності питання правильного визначення кола суб'єктів цих злочинів. Окрім того, іноді досить важко буває визначити, коли саме військовослужбовець підлягає кримінальній відповідальності як спеціальний суб'єкт, а коли він має підлягати цій відповідальності як загальний суб'єкт (тобто за нормами, які перебувають за межами розділу кримінального закону про військові злочини).

Стан дослідження. Серед науковців питання військових злочинів, зокрема тих, що спрямовані на порушення правил поведіння зі зброєю, а також із речовинами і предметами, що становлять підвищену небезпеку для оточення, досліджували Х. Ахметшин, М. Бажанов, І. Богатирьов, В. Бодаєвський, Ф. Бражник, В. Бугаєв, В. Глушков, С. Дячук, О. Джужа, С. Зубков, О. Кальман, М. Панов, Г. Семаков, М. Туркот, К. Фетісенко, М. Хавронюк, С. Харитонов та інші. Але в опублікованих наукових працях аналіз суб'єкта цих злочинів наразі відсутній.

Метою та завданням статті є встановлення загальних і специфічних ознак суб'єкта порушення правил поведіння зі зброєю, а також із речовинами і предметами, що становлять підвищену небезпеку для оточення, як злочину, передбаченого ст. 414 КК України, а також уточнення кола осіб, які фактично можуть бути цими суб'єктами.

Виклад основного матеріалу. Хоча суб'єкт злочину є ключовим елементом складу злочину, у Кримінальному кодексі 1960 р. таке поняття, як відомо, не вживалося. Замість нього використовувалися терміни «винуватий», «засуджений» та ін. Ознаки суб'єкта злочину не були вказані

конкретно, натомість вони були розкидані серед норм Загальної частини КК Української Радянської Соціалістичної Республіки (згодом – України) 1960 р. Загальне законодавче визначення поняття суб'єкта злочину з'явилося тільки в КК України 2001 р., а положення, що його стосуються, виділені в окремий р. IV Загальної частини під назвою «Особа, яка підлягає кримінальній відповідальності (суб'єкт злочину)».

Відсутність законодавчого визначення суб'єкта злочину спонукала фахівців до вироблення відповідних доктринальних пропозицій. Так, Р. Оримбаєв поняття «суб'єкт злочину» розумів як фізичну особу, осудну, що досягла певного віку, якій притаманні ознаки, встановлені конкретними нормами Особливої частини КК [2, с. 25]. В. Владіміров і Г. Левицький суб'єктом злочину вважали лише таку фізичну особу, яка до моменту здійснення злочину досягла встановленого законом віку і була осудною під час його здійснення [3, с. 8]. Натомість, згідно з позиціями А. Трайніна і Б. Нікіфорова, осудність і вік суб'єкта злочину не варто розглядати як ознаки, що належать до складу злочину [4, с. 136; 5, с. 42]. Цю думку не підтримала Н. Лейкіна, яка вважала, що осудність і досягнення визначеного законом віку – це не абстрактні властивості злочинця, а ознаки, які характеризують його саме у зв'язку зі злочинком. Поза злочинком вони не мають значення. Включення осудності та віку в склад злочину як ознак суб'єкта – це не перетворення злочинця на елемент скоєного ним злочину, а можливість надати всебічну характеристику складу злочину [5, с. 62]. Подібною до викладеної є й позиція українського законодавця: згідно із ч. 1 ст. 18 чинного КК України, суб'єктом злочину є фізична осудна особа, яка вчинила злочин у віці, з якого, відповідно до КК, може наставати кримінальна відповідальність [6].

Виходячи із цього законодавчого припису, кримінальній відповідальності і покаранню може підлягати особа тільки за наявності трьох ознак:

- суб'єкт злочину – фізична особа;
- вона має бути осудною;
- така особа повинна досягти певного віку.

Ці ознаки в складі злочину є обов'язковими. Відсутність хоча б однієї з них свідчить про відсутність суб'єкта злочину, а отже – і підстави для кримінальної відповідальності. Розглянемо їх більш предметно.

Якщо розглядати таку ознаку, як «фізичність», то, згідно із КК України, суб'єктами злочину можуть бути: громадяни України, особи без громадянства (апатриди) та іноземці. Питання про кримінальну відповідальність дипломатичних співробітників та інших громадян, які, відповідно до міжнародних угод і чинного законодавства, не підлягають юрисдикції українського суду, розв'язуються дипломатичним шляхом. Проте в теорії кримінального права висловлювалися думки про визнання юридичної особи суб'єктом злочину, але зазначені думки не набули підтримки.

Наступною обов'язковою ознакою суб'єкта злочину є осудність особи. Особа визнається осудною, якщо її психічний стан під час вчинення злочину надавав їй змогу (здатність) усвідомлювати свої дії (бездіяльність) і керувати ними, що, у свою чергу, створює умови та можливість (за наявності інших необхідних умов) притягнення до кримінальної відповідальності або застосування інших заходів кримінально-правового впливу [7, с. 145].

Обов'язковою ознакою суб'єкта злочину є вік особи. Згідно зі ст. 22 КК України, кримінальній відповідальності підлягають особи, яким до вчинення злочину виповнилося шістнадцять років [6]. І лише в окремих випадках кримінальна відповідальність може наставати із 14-річного віку (так званій «знижений» вік). Ці випадки перелічені в ч. 2 ст. 22 КК України. Цим ознакам має відповідати будь-який

суб'єкт у всіх складах злочинів. Зокрема, вони поширюються і на суб'єкта злочину, передбаченого ст. 414 КК України. Оскільки в переліку, наданому в ч. 2 ст. 22 КК України, зазначена норма не вказана, то й передбачений нею склад такого «зниженого» віку кримінальної відповідальності не містить.

Поруч із загальним суб'єктом у кримінальному праві передбачено спеціального суб'єкта злочину. До набрання чинності КК України 2001 р. це поняття також було лише в теорії кримінального права. Так, В. Орлов і А. Піонтковський спеціальними суб'єктами вважали осіб, яким притаманні не тільки загальні властивості всіх суб'єктів злочину (осудність і вік), але й тих, що характеризуються додатково особливими, лише їм притаманними рисами [1, с. 138; 8, с. 208]. В. Владіміров, Г. Левицький стверджували, що спеціальним суб'єктом є фізична осудна особа, винна в здійсненні такого суспільно небезпечного діяння, склад якого як обов'язковий елемент включає ті чи інші ознаки, що характеризують його виконавця [3, с. 8]. В. Навроцький спеціальним суб'єктом визнає такий вид суб'єкта, який виокремлюється із загального і водночас наділений усіма ознаками загального суб'єкта складу злочину [9, с. 256]. Отже, фактично поняття спеціального суб'єкта в теорії кримінального права охоплює такі випадки, коли особа, окрім загальних ознак, наділена додатковими ознаками, які визначають її можливість здійснити посягання на певні сфери суспільних відносин.

Сьогодні в ч. 2 ст. 18 КК України спеціальний суб'єкт злочину розуміється як фізична осудна особа, що вчинила у віці, з якого може наставати кримінальна відповідальність, злочин, суб'єктом якого може бути лише певна особа [6]. Інакше кажучи, спеціальний суб'єкт – це особа, яка, крім обов'язкових загальних ознак (фізична осудна особа, яка досягла певного віку), має додаткові спеціальні (особливі) ознаки, передбачені в статті Особливої частини КК для суб'єкта конкретного злочину. Ознаки спеціального суб'єкта доповнюють загальне поняття суб'єкта злочину, виступаючи як додаткові. Ці спеціальні ознаки можуть стосуватися, наприклад, службового становища, фаху, характеру певної діяльності, родинних стосунків тощо [10, с. 60].

Притягнення до кримінальної відповідальності тих осіб, що не є спеціальними суб'єктами злочину, за статтями, які передбачають покарання лише визначеної категорії громадян, є порушенням закону.

Суб'єкт злочину, передбаченого ст. 414 КК України, належить до категорії спеціальних суб'єктів, що визначені в ст. 401 КК України. Особи, яким не притаманні ознаки, передбачені даною статтею, не можуть бути визнані суб'єктом зазначеного злочину. Воночас ці особи можуть нести відповідальність за загальнокримінальні злочини на загальних засадах.

Варто підкреслити, що ознаки спеціального суб'єкта злочину впливають на характеристику суспільної небезпечності злочину певного виду. Наявність на час вчинення діяння спеціальних ознак суб'єкта, що певним чином пов'язані з його професійною або службовою діяльністю, визначає зазвичай більш істотну шкоду для об'єктів кримінально-правової охорони від діяльності особи, тобто відповідний злочин розглядається як більш небезпечний, ніж той, що вчиняється діяльністю загального суб'єкта. Так, військовослужбовець, який є суб'єктом злочину, передбаченого ст. 414 КК України, окрім спричинення передбаченим у цій статті діянням безпосередньої шкоди, характерної для зазначеного злочину, завдає ще й шкоди інтересам Збройних сил України загалом (вона може проявлятися в підриві авторитету, репутації Збройних сил України, дезорганізації їхньої діяльності).

Як відомо, Кримінальний кодекс України не містить поняття військовослужбовця як суб'єкта військових зло-

чинів. У літературі воно розкривається, зокрема, так: військовослужбовець – це громадянин України, який виконує загальний військовий обов'язок чи служить за конкурсно-контрактною основою в Збройних силах України й інших військових формуваннях, придатний за станом здоров'я до даної професійної діяльності, пов'язаної із захистом Вітчизни (В. Бугаєв) [11, с. 95].

Х. Ахметшин розкривав поняття військовослужбовця як громадянина, який проходить військову службу за призовом або в добровільному порядку (за контрактом), а також іноземного громадянина, що проходить військову службу за контрактом на військових посадах, що підлягають заміщенню солдатами, матросами, сержантами і старшинами [12, с. 71].

Проте такі визначення, хоч і є досить зрозумілими та загальноінформативними, сьогодні частково втратили свою актуальність.

Поняття «військовослужбовець» міститься в положеннях ст. 1 п. 9 Закону України «Про військовий обов'язок і військову службу». Згідно із цим положенням, військовослужбовець – особа, яка проходить військову службу. Окрім того, згідно зі ст. 2 п. 2 вищезазначеного Закону, проходження військової служби здійснюється:

– громадянами України – у добровільному порядку (за контрактом) або за призовом;

– іноземцями й особами без громадянства – у добровільному порядку (за контрактом) на посадах, що підлягають заміщенню військовослужбовцями рядового, сержантського і старшинського складу Збройних сил України.

Громадяни України, іноземці й особи без громадянства, які проходять військову службу, є військовослужбовцями [13].

Згідно із ч. 1 ст. 401 КК України, окрім військовослужбовців, суб'єктами військових злочинів визнаються ще й військовозобов'язані та резервісти під час проходження зборів [6]. У ст. 1 Закону України «Про військовий обов'язок та військову службу» надається визначення категорії «військовозобов'язані» – це особи, які перебувають у запасі для комплектування Збройних сил України й інших військових формувань на особливий період, а також для виконання робіт із забезпечення оборони держави; резервісти – це особи, які в добровільному порядку проходять службу у військовому резерві Збройних сил України, інших військових формувань і призначені для їхнього комплектування в мирний та воєнний час [13].

Варто пам'ятати, що військовозобов'язані та резервісти можуть бути суб'єктами військових злочинів лише за умови вчинення ними такого злочину під час проходження ними військової служби в збройних формуваннях, зазначених у нормативно-правових актах (в такому разі вони автоматично переходять до категорії військовослужбовців). В усіх інших випадках вони не є суб'єктами зазначених злочинів. Інакше кажучи, визнання спеціальним суб'єктом злочину, передбаченого ст. 414 КК України, особи, яка перебуває в запасі, чи резервіста вимагає наявності додаткових ознак, які характеризують вчинене – певну обстановку.

Однією зі специфічних ознак суб'єктів військових злочинів є те, що вони під час скоєння військового злочину повинні перебувати на військовій службі в Збройних силах України чи інших збройних формуваннях України. Поняття військового формування наведено в ст. 1 Закону України «Про оборону України», згідно з якою «військовим формуванням визнається створена відповідно до законодавства України і призначена для виконання конституційних функцій захисту суверенітету, територіальної цілісності і недоторканності України сукупність військових об'єднань, з'єднань, частин та органів управління ними, які комплектуються військовослужбовцями і у разі збройної агресії,

збройного конфлікту чи загрози нападу виконують покладені на них завдання шляхом безпосереднього ведення воєнних (бойових) дій» [14]. Військовими формуваннями в сучасній Україні є: Збройні сили України, Національна гвардія України, Служба безпеки України, Державна прикордонна служба України, Управління державної охорони України, Служба зовнішньої розвідки України, Військова служба правопорядку в Збройних силах України, Державна спеціальна служба транспорту Міністерства інфраструктури України, Державна служба спеціального зв'язку та захисту інформації України тощо.

Раніше ми зупинилися на питанні стосовно загальному віку особи, що може бути визнана суб'єктом злочину. Вік особи, що може бути визнана суб'єктом порушення правил поведіння зі зброєю, а також із речовинами і предметами, що становлять підвищену небезпеку для населення (так званий спеціальний вік) дещо відрізняється від згаданих у ст. 22 КК України мінімальних його меж. Відповідно до ч. 1 ст. 15 Закону України (далі – ЗУ) «Про військовий обов'язок і військову службу», на строкову військову службу призиваються придатні для цього за станом здоров'я громадяни України чоловічої статі, яким до дня відправлення у військові частини виповнилося 18 років, та старші особи, які не досягли 27-річного віку і не мають права на звільнення або відстрочку від призову на строкову військову службу» [13]. Проте, згідно із ч. 1 п. 3 ст. 20 ЗУ «Про військовий обов'язок і військову службу», на військову службу за контрактом приймаються громадяни, які пройшли професійно-психологічний відбір і відповідають установленим вимогам проходження військової служби: особи з повною загальною середньою освітою віком від 17 років до 21 року, зокрема й ті, яким 17 років виповнюється в рік початку військової служби, військовослужбовці, резервісти та військовозобов'язані віком до 23 років, які мають повну загальну середню освіту та не мають військових звань офіцерського складу, у разі зарахування їх на перший і наступні курси навчання, а також особи віком до 25 років, які мають базову вищу освіту, у разі зарахування їх на випускний курс навчання – на військову службу (навчання) курсантів вищих військових навчальних закладів або військових навчальних підрозділів вищих навчальних закладів, військовослужбовці, які проходять військову службу за контрактом, віком до 30 років – на військову службу (навчання) курсантів вищих військових навчальних закладів або військових навчальних підрозділів вищих навчальних закладів, що здійснюють підготовку осіб на посади сержантського та старшинського складу [13]. Отже, на строкову військову службу в Україні призиваються особи, яким виповнилося 18 років, а на військову службу за контрактом можуть прийматися й особи із 17-річного віку.

Суб'єктом військових злочинів, які містять склад порушення правил поведіння зі зброєю, а також із речовинами і предметами, що становлять підвищену небезпеку для оточення, особа може бути тільки в певний час, межі якого визначені в ст. 24 Закону України «Про загальний військовий обов'язок і військову службу» – після початку і до закінчення проходження військової служби. Водночас початком проходження військової служби вважається: 1) день відправлення у військову частину з обласного збірного пункту – для громадян, призваних на строкову військову службу; 2) день зарахування до списків особового складу військової частини (військового навчального закладу, установи тощо) – для громадян, прийнятих на військову службу за контрактом, зокрема й військовозобов'язаних, які проходять збори, та резервістів під час мобілізації;

3) день призначення на посаду курсанта вищого військового навчального закладу, військового навчального підрозділу вищого навчального закладу – для громадян,

які не проходили військову службу, та військовозобов'язаних; 4) день відправлення у військову частину з районного (міського) військового комісаріату – для громадян, призваних на військову службу під час мобілізації, на особливий період і на військову службу за призовом осіб офіцерського складу. Закінченням проходження військової служби вважається день виключення військовослужбовця зі списків особового складу військової частини (військового навчального закладу, установи тощо) у порядку, встановленому положеннями про проходження військової служби громадянами України [13].

Викладене вище, у свою чергу, дозволяє зробити висновок, що спеціального суб'єкта (а в нашому разі – військовослужбовця) визначають такі ознаки, як час і обстановка вчинення злочину.

У теорії військово-кримінального права є дві основних думки щодо кола суб'єктів порушення правил поведіння зі зброєю, речовинами і предметами, що становлять підвищену небезпеку. Прихильники першої (Х. Ахметшин, Ф. Бражник, Е. Прокопович) вважають, що суб'єктом даного злочину може бути будь-який військовослужбовець, що порушив правила поведіння із предметом, що потрапив до нього правомірно, чи, навпаки, неправомірно. Інші автори, навпаки, обмежують коло суб'єктів злочинного порушення правил поведіння особами, яким зброя та інші небезпечні речовини і предмети були довірені за службою, або які мали до них доступ за родом службових обов'язків (наприклад, М. Панов, С. Харитонов) [15, с. 91].

Виходячи з того, що ст. 414 КК України адресована насамперед тим військовослужбовцям, для яких поведіння зі зброєю, речовинами і предметами, що становлять підвищену небезпеку для оточення, є складовою частиною їхніх службових обов'язків, а відповідні правила входять у встановлений для них порядок несення військової служби, то друга з наведених вище позицій здається більш обгрунтованою. Військовий правопорядок загалом може порушити будь-який військовослужбовець. А от конкретні сфери цього правопорядку – не будь-яка особа (навіть серед тих, що проходять військову службу), а лише та, яка зобов'язана дотримуватися приписів, які охоплюються тією чи іншою частиною цього правопорядку. Отже, суб'єктом порушення правил поведіння з речовинами і предметами, що становлять підвищену небезпеку для оточення, є лише ті військовослужбовці, яким ці речовини і предмети було ввірено для службового користування. Інші ж особи (зокрема, військовослужбовці, які неправомірно заволоділи вказаними речовинами і предметами) повинні нести відповідальність за іншими статтями кримінального закону.

Висновки. Отже, суб'єктом злочинного порушення правил поведіння зі зброєю, а також із речовинами і предметами, що становлять підвищену небезпеку для оточення, є спеціальний суб'єкт – військовослужбовець. Проте не кожен військовослужбовець буде суб'єктом даного злочину. Тому цей суб'єкт є конкретно-спеціальним. Варто зазначити, що на правильне визначення суб'єкта злочину, передбаченого ст. 414 КК України, впливає ціла низка чинників: вік особи (однією зі специфічних ознак є те, що відповідальність за цей злочин настає не із 16-річного віку, а з 18 (для військовослужбовців за призовом) чи 17 (для військовослужбовців за контрактом) років); перебування під час скоєння військового злочину на військовій службі в Збройних силах України чи інших збройних формуваннях України; часові межі (початок і закінчення проходження військової служби); причетність військовослужбовця до предмета злочину (військовий правопорядок може порушити не будь-яка особа, а лише та, яка зобов'язана дотримуватися його). Окрім того, не тільки військовослужбовці,

але й військовозобов'язані та резервісти можуть бути суб'єктами злочину, пов'язаного з порушенням правил поведіння зі зброєю, а також із речовинами і предметами, що становлять підвищену небезпеку для оточення, за умови вчинення ними такого злочину під час проходження військової служби в збройних формуваннях.

Список використаної літератури:

1. Орлов В. Суб'єкт преступления по советскому праву. М.: Госюриздат, 1958. 260 с.
2. Орымбаев Р. Специальный субъект преступления: монография. Алма-Ата: Издательство «Наука» КазССР, 1977. 155 с.
3. Владимиров В., Левицкий Г. Суб'єкт преступления по советскому уголовному праву: лекция. М.: Высшая школа МООП РСФСР, научно-исследовательский и редакционно-издательский отдел, 1964. 61 с.
4. Трайнин А. Избранные труды. СПб.: Юридический центр «Пресс», 2004. 898 с.
5. Лейкина Н. Личность преступника и уголовная ответственность. Л.: Издательство Ленинградского университета, 1968. 130 с.
6. Кримінальний кодекс України: у ред. від 7 березня 2018 р. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>.
7. Житний О., Васильев А., Мухамеджанова А. Насильство над населенням у районі воєнних дій: кримінально-правовий аналіз та кваліфікація: монографія. Х., 2017. 238 с.
8. Пионтковский А. Курс советского уголовного права. Часть общая: в 6 т. Т. 1. М.: Наука, 1970. 312 с.

9. Навроцкий В. Кримінальне право України. Особлива частина: курс лекцій. Київ: Знання; КОО, 2000. 771 с.

10. Кримінальний кодекс України. Науково-практичний коментар: у 2 т. Т. 2 : Особлива частина / Ю. Баулін, В. Борисов, В. Тютюгін та ін. 5-те вид., допов. Х.: Право, 2013. 1040 с.

11. Бугаев В. Воинские преступления и наказания: дисс. канд. юрид. наук: спец. 12.00.08 «Уголовное право и криминология; уголовно-исполнительное право». Одесса; Симферополь, 2002. 190 с.

12. Ахметшин Х. Военно-уголовное право. За права военнослужащих. 2008. 264 с.

13. Про військовий обов'язок і військову службу: Закон України в ред. від 18 лютого 2018 р. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2232-12>.

14. Про оборону України: Закон України в ред. від 28 липня 2016 р. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1932-12>.

15. Злочини проти встановленого порядку несення військової служби (військові злочини): підручник / В. Касинюк, С. Харитонов; за заг. ред. М. Панова. Харків, 2006. 172 с.

ДОВІДКА ПРО АВТОРА

Кулькіна Яна Сергіївна – ад'юнкт відділу організації освітньо-наукової підготовки Харківського національного університету внутрішніх справ

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

Kulkin Yana Serhiivna – Adjunct at the Department of Organization of Educational and Scientific Training of Kharkiv National University of Internal Affairs

kulkinayana1986@gmail.com